

I Taustaa

Yksinasuvat ry on vuonna 2009 perustettu yhdistys, jonka tarkoituksena on edistää täysi-ikäisten, yksinasuvien henkilöiden taloudellista ja lainsäädännöllistä turvaa ja yhdenvertaisuutta parisuhde- ja perhekeskeisessä yhteiskunnassamme.

Yksinasuvat ry:n vaatimukset

- yksinasuvien elinolosuhteita tarkastellaan Yhdenvertaisuuslain näkökulmasta
- yksinasumiseen liittyvät taloudelliset ja lainsäädännölliset epäoikeudenmukaisuudet oikaistaan
- yksinasuvan yhdenvertaisuus pariskuntiin nähden otetaan huomioon kaikilla yhteiskuntapolitiikan osa-alueilla
- yksinasuminen otetaan taustamuuttujatarkasteluun yhteiskunnallisessa päätöksenteossa ja yhteiskunnallisessa tutkimuksessa.

II Yksinasuvat ry:n perustelut ongelmien ratkaisuvaatimuksille

1 Yksinasuvien määrä

Yksinasuvien suuren ja yhä kasvavan määrän takia väestöryhmällä ja sen hyvinvoinnilla on merkittävä kansantaloudellinen vaikutus.

- Vuoden 2014 lopussa Suomessa oli yhteensä 2 618 000 asuntokuntaa, joista 1 098 000 oli yhden henkilön asuntokuntia. Yhden hengen asuntokuntien määrä kasvoi vuosien 2011 – 2014 aikana 58 000:lla asuntokunnalla.
- Vuonna 2014 kaikista Suomen asuntokunnista oli yhden hengen asuntokuntia 42 %, kahden hengen asuntokuntia 33 % ja kolmen tai useamman hengen asuntokuntia 25 %.
- Vuonna 2014 yksinasuvien osuus aikuisväestöstä oli 26 %.

(Tilastokeskus 2015)

2 Yksinasuvien ikärakenne

Absoluuttisesti suurin määrä yksinasuvista kuuluu työikäisiin, 35–64 -vuotiaisiin. Koska tämän ryhmän jäljellä oleva elinaika saattaa olla useita vuosikymmeniä, heidän taloudellisella, sosiaalisella ja terveydellisellä hyvinvoinnilla on huomattava kansantaloudellinen merkitys.

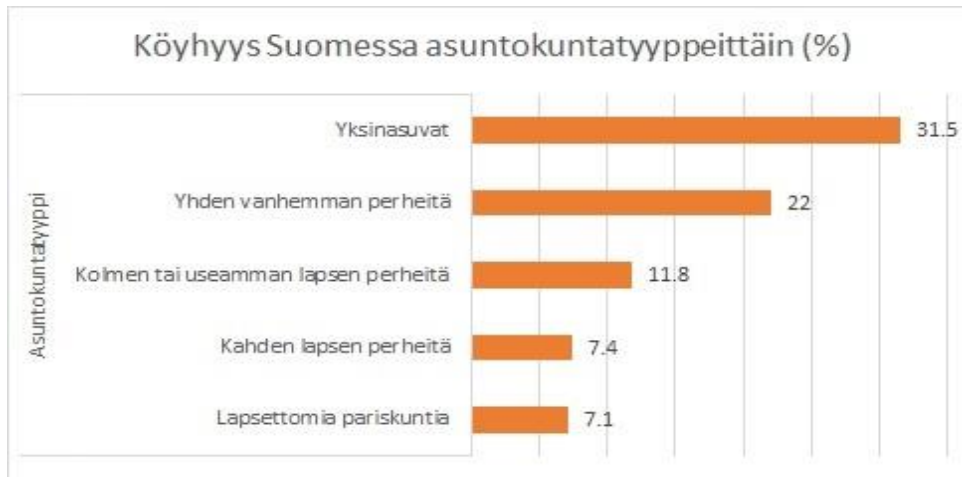
- 35–64 -vuotiaiden osuus kaikista yksinasuvista oli 41 % vuonna 2012. Yksin asuvien määrän pääasiallinen kasvu on tapahtunut juuri tässä ikäryhmässä.
- Yli 65-vuotiaita oli yksinasuvista 38 %.
- Alle 35-vuotiaiden asuntokunnista 21 % oli yksinasuvia. Heidän osuutensa yksinasuvista on pienentynyt.

(Tilastokeskus 2014)

3 Taloudellinen epätasa-arvo

Taloudelliset resurssit eriytyvät yhteiskunnassamme huolestuttavassa määrin perhe-tyypeittäin. Yhdenvertaisuuden näkökulmasta ilmiö on huomioitava tutkimuksessa ja päätöksenteossa. Kyseessä ei ole pelkkä yksilöiden resurssiongelmia, vaan nykytilanteeseen on vaikutettu aktiivisesti yksinasuvien kustannuksella, perheitä suosivalla yhteiskuntapolitiikalla.

- **Yksinasuvien osuus pienituloisista on muita väestöryhmiä suurempi.** Vuonna 2014 yhden hengen talouksista oli pienituloisia 30,5 %. Lapsettomissa pariskunnissa elävistä oli pienituloisia 6,4 %.
https://www.stat.fi/til/tjt/2014/01/tjt_2014_01_2016-03-18_kat_004_fi.html
(Tilastokeskus 2016)
- Ikäryhmittäin tarkasteltuna pienituloisia oli 49,3 % alle 35 vuotiaiden, 25,4 % 35 - 64 -vuotiaiden ja 32,9 % yli 64-vuotiaiden yhden hengen talouksissa. Verrattuna väestön keskiarvoon pienituloisuus on siis huomattavan yleistä keski-ikäisten yhden hengen talouksissa: Joka neljäs aktiivisessa työiässä oleva aikuinen oli pienituloinen, kun lapsettomien keski-ikäisten pariskuntien pienituloisuusprosentti oli 3,1.
(Tilastokeskus 2015)
- Vuonna 2012 41 % yksinasuvista sijoittui kahteen alimpaan tulokymmenykseen ja 63 % neljään alimpaan tulokymmenykseen.
- Vuonna 2012 toimeentulotukea saaneista kotitalouksista yksinasuvien osuus oli 72 %.
(Tilastokeskus 2014, THL 2014)
- Ranskalainen *Observatoire des inégalités* kartoitti vuonna 2012 eri asuntokuntatyyppien köyhyyttä 18 eurooppalaisessa maassa. Yksinasuvien köyhyys oli toiseksi suurinta Suomessa, Bulgarian jälkeen. Sen sijaan monilapsiperheiden köyhyys oli toiseksi pienintä Suomessa, Tanskan jälkeen. Myös yksinhuoltajaperheiden köyhyys oli toiseksi pienintä Suomessa, Tanskan jälkeen. Vertailu tehtiin Eurostatin v. 2010 tilastojen perusteella.
<http://www.inegalites.fr/spip.php?article1571>

Lähde: Observatoire des inégalités 2012

- Tilastokeskus selvitti Aamulehdelle v. 2012, kuinka paljon työssä käyville yksinasuville ja pariskunnille jää rahaa käteen, kun tuloista vähennetään elämisen ja asumisen kulut. Keskiarvotuloja vertailemalla selvisi, että pk-seudulla pariskunnan euro on yksinasuvan 23 senttiä. Muualla Suomessa se on 27 senttiä. 35–65-vuotiaissa pariskunnan euro vastaa yksinelävän 34 senttiä.

<http://www.aamulehti.fi/juttuarkisto/?cid=1194751234485>

- 6.6.2014 Yle kirjoitti asumisesta: Tilastokeskuksen mukaan yksiön keskimääräinen neliöhinta oli viime vuonna 3 142 euroa, kun kolmioiden ja suurempien asuntojen neliöhinta oli 2 350 euroa eli lähes 800 euroa matalampi. Pääkaupunkiseudulla ero oli vielä suurempi: yli 1 300 euroa neliöltä. Myös yksiöiden vuokrat ovat kalliimpia suhteessa suurempiin asuntoihin.
- Yksinasuvat kantavat asumisesta ja elinkustannuksista aiheutuvat kulut ilman mahdollisuutta jakaa niitä toisen tulontuojan kanssa.
- Yhteiskunta rakentuu kahden aikuisen tuloilla elävien kotitalouksien maksukykyyn mukaisesti.

III Yksinasuvien ongelmat ja vaatimuksia niiden ratkaisemiseksi

1 Köyhyys

Hallituksen ja eduskunnan tulee ottaa yhdeksi kärkihankkeekseen yksinasuvien köyhyyden vähentäminen. Hallituksen ja eduskunnan tulee selvittää yksinasuvien elinkustannukset suhteessa pariskunnan puoliskoon ja toimeenpanna yhteiskuntapolitiikan eri lohkoilla toimenpiteitä, jotka tasaavat yksinasuvan taloudelliset mahdollisuudet verrattuna pariskunnan puoliskoon.

2 Asuminen

Perustuslaki (19 §): ”Julkisen vallan tehtävänä on edistää jokaisen oikeutta asuntoon ja tukeaa asumisen omatoimista järjestämistä.” Yksinasuville pitää järjestää kohtuuhintaisia asuntoja, joiden asumiskustannukset eivät ylitä kansalaisen keskimääräisiä yksilökohtaisia asumiskustannuksia. Nykyisessä asuntokannassa se voidaan toteuttaa esimerkiksi asumistuen tai verovähennysten keinoin. Uudessa asumisen suunnittelussa ja toteutuksessa yksinasuvat on huomioitava lähtökohtaisesti, muun muassa niin, että yksinasuville suunnitellaan asumisen vaihtoehtoja heitä itseään kuunnellen. Lisäksi pyydämme, että selvitetään, kuinka suuri määrä asuntolainakorkojen verovähennyksistä kohdistuu parisuhteessa eläviin verrattuna yksinasuviin. Tiedämme, että vuonna 2014 vuokra-asunnossa asuvista 60,8 % oli yksinasuvia. Vuokra-asunnossa kaksin asuvia oli 25,2 %.

(Tilastokeskus 2016)

3 Työllisyys

Yksinasuvissa on, Tilastokeskuksen v. 2013 tietojen mukaan, lähes kaksinkertainen määrä työttömiä (9,6 %) verrattuna pariskuntina asuviin (4,6 %). Yksinasuvat ovat suurin peruspäivärahaa tai työmarkkinatukea saava ryhmä. EU-komission tilastojen mukaan yksinelävät miehet työllistyivät huonoiten Suomessa, Bulgarian jälkeen.

[http://yksinasuvat-](http://yksinasuvat-fi.directo.fi/@Bin/180453/yksinel%C3%A4vien+ty%C3%B6tt%C3%B6myys.pdf)

[fi.directo.fi/@Bin/180453/yksinel%C3%A4vien+ty%C3%B6tt%C3%B6myys.pdf](http://yksinasuvat-fi.directo.fi/@Bin/180453/yksinel%C3%A4vien+ty%C3%B6tt%C3%B6myys.pdf)

http://yle.fi/uutiset/perheettomat_miehet_tyollistyvat_suomessa_huonosti/5791684

On selvittävä, mitkä ovat yksinasuvien korkeamman työttömyyden syyt. Jos yksinasuvat ovat perheellisiä heikoimmassa asemassa irtisanomis- ja työllistämistilanteissa, tähän syrjivään käytäntöön on puututtava. On myös kiinnitettävä erityistä huomiota yksinasuviin **työhakijoihin**, esimerkiksi työhallinnon toimenpitein - nuorisotyöttömyyshankkeet yhtenä mahdollisena esikuvana.

4 Verot ja verovähennykset

On selvittävä yksinasuvan kokonaisveroaste-verrattuna parisuhteessa elävien kokonaisveroasteeseen. Jos ja kun yksinasuvan verotaakka osoittautuu suuremmaksi, asia on korjattava.

Arvonlisävero: Yleinen arvonlisäverokanta on 24 % koskien tavaroita ja palveluita (14 % elintarvikkeista ja 10 % kirjoista ja tilatuista sanoma- ja aikakauslehdistä). Hankkiessaan yhteiseen talouteen ja yhteiseen käyttöön tavaroita tai palveluita pariskuntina elävät maksavat henkilökohtaisesti arvonlisäveroa noin puolet eli 12 %. Yksinasuva maksaa yksin täyden arvonlisäveron kaikista hankinnoistaan. Vaikka sohva, televisio, paistinpannu ja ruuvimeisseli kuluvat kahden aikuisen käytössä enemmän kuin yhden ja lattianpesuainetta kuluu myös reilummin, niin käytännössä yksinasuva maksaa näistä hankinnoista tupla-ALV:n verrattuna pariskunnan puoliskoihin.

Työasuntovähennys: Yksinasuva ei saa työasuntovähennystä. Tämä vaikeuttaa ja estää yksinasuvien työllistymismahdollisuuksia verrattuna pariskunnissa elävien työllistymismahdollisuuksiin.

Valtiovarainvaliokunnan perusteluissaan (15/2007 vp) tekemä viittaus perheenjäsenten työ- tai kouluolosuhteisiin asettaa yksinasuvan eriarvoiseen asemaan lapsettomana elävään pariskuntaan nähden, koska perusteluiden mukaan lapsetonkin pariskunta on oikeutettu työasuntovähennykseen, vaikka toinen puolisko ei edes kävisi töissä. Väite, että ”yksin asuva ei ole yhtä lailla sidottu asuinpaikkaansa kuin esimerkiksi perhe”, on ristiriidassa kansainvälisten tutkimusten kanssa (esimerkiksi Bella DePaulo, UCSB). Ne osoittavat, että yksinasuvilla on laajemmat ja tiiviimmät siteet ikääntyviin vanhempiinsa, apua tarvitseviin sisarusiinsa, naapureihinsa, lähiyhteiskuntaansa sekä eri vapaaehtoistyöjärjestöihin kuin pariskuntina elävillä.

Myös kodin muutto on erityisen kuormittava stressitekijä yksinasuvalle. Vaikuttaa siltä, että työasuntovähennyslain perustelu ei pohjaudu tietoon eikä tutkimustuloksiin vaan epämääräisiin uskomuksiin yksinasuvista.

Työasuntovähennys on laajennettava koskemaan myös yksinasuvia, jotta heidän työllistymismahdollisuutensa parantuisivat.

Kotitalousvähennys: Yksinasuvan henkilön kotitalousvähennysoikeutta asuntoon tehtävien korjaus- ja huoltotöiden osalta on verotuksessa nostettava vastaamaan pariskuntina elävien yhteenlaskettua vähennysoikeutta.

Asumiseen liittyvät verot ja veroluonteiset maksut kohdistuvat yksinasuvaan yhtä suurina kuin pariskuntina asuviin yhdessä eli lisäävät asumiskustannuksia tuplasti.

Kotitalouden sähkölukutukseen perustuvat sähkövero, sähkönsiirtomaksu ja niistä maksettava arvonlisävero ovat käytännössä kaksinkertaiset yksinasuvalle. Esimerkiksi kaksiossa asuvan pariskunnan sähkölukutus on vain hieman korkeampi kuin yksinasuvan. Kuitenkin pariskunnan puolisko maksaa vain puolet sähköverosta, sähkönsiirtomaksusta ja arvonlisäverosta. Yksinasuville tulee hyvittää heidän maksamansa korkeammat verot esimerkiksi yksinasuvan verovähennyksellä.

Korkeampi perintövero: Eriarvoisuus koskee erityisesti lapsettomia yksinasuvia, joiden jälkeensä jättämän omaisuuden perivät esim. sisarusten lapset tai läheiset ystävät. Jos yksinasuva kuolee ilman perillisiä tekemättä testamenttia, jäämistön kohtalo jää yleensä valtiokonttorin päätettäväksi. Ehdotamme, että valtiovalta kohdistaa kyseiset **yksinasuvien jäämistöt esimerkiksi rahastoon, josta varoja käytetään muiden yksinasuvien hyväksi.**

5 Tuet

Työmarkkinatuessa ja peruspäivärahassa tulee huomioida yksinasuvien korkeammat elin- ja asumiskustannukset.

6 Eläkkeet

Takuueläkkeestä poistettiin kansaneläkkeen yksinasuvan korotusosa.

Takuueläkkeeseen tulee sisällyttää yksinasuvan korotusosa, joka huomioi yksinasuvien korkeammat elin- ja asumiskustannukset.

Leskeneläkkeestä tulee luopua, koska se asettaa kansalaiset eriarvoiseen asemaan siviilisäädyn perusteella eikä tue oikeudenmukaisella tavalla leskienkään toimeentuloa (http://www2.hs.fi/extrat/pdf/reija_lilja_leskenelakeartikkeli_KAK_1_2012.pdf)

Leskeneläkkeen sijaan tulee ottaa käyttöön kaikkiin **yksinasuviin kohdistuva yksinasuvan lisä**.

IV Muuta huomioitavaa

Maksut: Valtiovallan pitää ohjeistaa kuntia **harkitsemaan kotitalouden henkilömäärän käyttämistä asiakasmaksujen määräytymisen perusteena** esim. kotipalvelun asiakkuuksissa

sekä valvoa, ettei yksinasuvan **kotipalvelun asiaksmaksu** ole korkeampi kuin pariskuntina asuvien kuten nykyään valitettavasti on. Yksinasuvan maksussa pitäisi lisäksi ottaa huomioon yksinasuvan korkeammat elin- ja asumiskustannukset.

Kuntien ja taloyhtiöiden perimät **jätelmaksut** ja **vedenkäyttömaksut** tulisi kohdentaa henkilöluvun mukaan asuntokohtaisen hinnoittelun sijaan.

Perustulokokeilu: Tulevassa perustulokokeilussa tulisi ottaa huomioon, että yksin asuvien elinkustannukset ovat korkeammat kuin pariskuntien puoliskoilla. Tasasuuruinen perustulo ei ole tässä suhteessa oikeudenmukainen eikä takaa samantasoista elintasoja eri väestöryhmille.

Terveyserot: Yksinasuvilla on enemmän terveyteen liittyviä ongelmia kuin muihin väestöryhmiin kuuluvilla. Valtiovallan tulee selvittää, **mitkä ovat näiden terveyserojen yhteiskunnalliset syyt**. Tiedetään, että köyhyys ja työttömyys usein aiheuttavat terveysongelmia. Siksi on panostettava yksinasuvien työllistämiseen sekä köyhyyden vähentämiseen. On myös selvitetävä, hyödyntävätkö apua tarvitsevat yksinasuvat sote-palveluita yhtä hyvin kuin parisuhteessa elävät. Ehdotamme, että sote -palveluissa **osoitetaan yksinasuvalle erityinen, riippumaton tukihenkilö**, joka voi auttaa yksinasuvaa palvelujen käytössä.

Sosiaali- ja terveysalan koulutukseen tulee sisällyttää tietoutta yksinasuvasta asiakkaana, yksinelämisestä ja yksinelävän kohtaamisesta. Tarvitaan myös erityisesti **yksinasuville kohdistettuja palveluita**. Yksinasuvien tilannetta voidaan verrata ikääntyvien tilanteeseen muutama vuosikymmen sitten, jolloin gerontologiaa tai geriatria ei vielä tieteenaloina ollut. Silloin ajateltiin, että vanhus on vain nelikymppisen vanhempi versio. Samaan tapaan ajatellaan nyt yksinasuvasta. Ei ymmärretä, että yksinasuvan elämä on taloudellisesti, käytännöllisesti, juridisesti, sosiaalisesti ja emotionaalisesti erilaista ja usein kuormittavampaa kuin pariskunnassa elävän elämä. Jollei tähän tosiasiaan kiinnitetä huomiota, ovat palvelut monien yksinasuvien kohdalla tehottomat. Sote-alan opetussuunnitelmien perusteisiin on kirjattava yksinelävien huomioiminen kaikissa asiakaspalvelutilanteissa.

V Tutkimusta tarvitaan

Yksinasuvien tutkimus on Suomessa lähes olematonta. Yksinasuvia koskevan tutkimuksen lisäksi **yksinasuminen on otettava taustamuuttujatarkasteluun** kaikessa yhteiskunnallisessa tutkimuksessa. Tiedon ja tutkimuksen puutteen takia on erittäin tärkeää, että myös **yksinasuvia kuullaan kokemusasiantuntijoina**.